

Disputatio juridica inauguralis de praesumptionibus

<https://hdl.handle.net/1874/347225>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
PRÆSUMPTIONIBUS.

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. HERMANNI van HALEN,
S.S. Theologiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii, Verbique Divini ibidem in
Ecclesiâ Præconis,

NEC NON
*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS
Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè, & legitimè consequendis.

Eruditorum examini subicit,

MATTHÆUS STILTE, Goesâ-Zeeland.

A. D. II. Jun. horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,
Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ibc LXXXIX.

Amplissimo, Spectatissimoque

V I R O,

D. ABRAHAMO
HAPPART, J. U. D.
Civitatis Goësanæ Secretario
olim fidelissimo, nunc vero
ejusdem civitatis consuli gra-
vissimo dignissimo, avuncu-
lo meo propter innumera in
me collata beneficia nun-
quam non honorando & cum
submissi animi reverentia ac
obsequio æternum prose-
quendo.

Me Disputationemque hanc Inauguralem

D. D. D.

MATTHÆUS STILTE,

AUCTOR & RESP.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
PRÆSUMPTIONIBUS.

THESIS I.

Præsumere multis locis variè accipitur: aliquando significat, *prius sumere*, & *ante capere*, ut in *l. 1. C. de secund. nupt.* nonnunquam *præoccupare*, ut apud Rhetores, qui præsumptionem vocant, cum id, quod in adversarii causa, vel iudicis opinione nobis contrarium esse, aut fore arbitramur, præoccupamus dicendo, ac bonis rationibus dissolvendo *Quintil. lib. 8.* interdum denotat idem quod *putare*, ut in *l. 7. ff. de in lit. jurand.* nec raro etiam sumitur pro *præagere*: *conjectere*, *cogitare*, seu *divinare* aliquid in dubio *Val. lib. 1. cap. 5.* vel denique, ut nostro casu, pro *credere*, aut *opinari* aliquid antequam de rei certitudine ac veritate constat: hinc præsumptio dicitur legis opinio, quâ lex aliquid pro vero præsumit, & ante capit quam probetur.

I I.

Differt præsumptio à probatione : probatio enim est rei dubiæ ab actore vel reo coram iudice facta legitima fides. Præsumptio vero est fidei quædam ex probabilibus argumentis facta inductio & collectio. Distinguitur etiam à fictione : quæ commentum est ad conciliandam æquitatem cum ratione & subtilitate juris ; quæ licet naturam imitetur veritatis §. *minorem inst. de adopt.* non tamen consonat : fingimus quippe ea, quæ falsa esse scimus, ut in fictione postliminii, & legis Cornelie. Exempla vide in *l. 4. §. ult. ff. de fidej. §. 3. inst. quib. mod. pat. pot. sol. l. 1. C. de donat. l. pen. & ult. ff. de stat. hom.* Præsumimus ea, quæ vera esse arbitramur, ducti probabilibus argumentis : fictio legis dispositio est ; præsumptio tantum legis opinio ; illa valet ut legis definitio, ideoque adversum probare non licet ; hæc tantum ut probatio, ideo contra eam probari potest, excepta juris & de jure præsumptione, quæ fictionis vim obtinet, nisi quod ea sit contra veritatem, præsumptio vero juris & de jure secundum id quod verum est, vel vero simile.

I I I.

Triplex vulgo statuitur præsumptio. Prima & quidem firmissima est præsumptio *Juris & de jure*, quæ talis est præsumptio, quæ lex ex argumentis vero simillimis quid præsumit, & præsumpto, tanquam rei compertæ & exploratæ plenissimam fidem tribuit, ita ut non admittat probationem in contrarium. *l. antiqua C. ad SCtum Vell. l. 3. ff. de R. Jur. l. 31. ff. de condit.*

dict. indeb. Verbi Grat. lex præsumit post lapsum biennii ab emissio chyrographo pecuniæ numerationem verè intercessisse, quamvis ille qui emisit, liquido demonstrare possit, nullam se accepisse pecuniam. Interest enim reip. tandem scripturæ fidem haberi. Neque damnum censetur, quod suâ culpâ sentiat *l. 203. ff. de R. Jur.* præterquam quod Tacitus alibi eleganter ait, *omne magnum exemplum aliquid ex iniquo habeat, quod militate adversus omnes rependitur.* Est & hæc *juris & de jure* species, quâ lex præsumit sententiam, quæ in rem judicatam abiit, veram esse, neque contrarium probari patitur, ob eandem scilicet utilitatem publicam, quæ flagitat, litium finem. Huic similis quoque est ea species, quâ lex jusjurandum ad delationem adversarii in judicio præstitum; & confessionem in judicio factam, veram habet; quandoquidem jusjurandum non minorem firmitatem quam transactio, confessio judicialis eandem cum re judicatâ, vim habeant.

I V.

Secunda præsumptio est *juris tantum.* Quæ non est res præjudicata, respuens probationem in contrarium, ut illa superior, neque propriè censetur probatio, quia ea percipitur sensu; uti visu, auditu; præsumptio vero per discursum rationis colligitur ex facti circumstantiis: est tamen loco probationis, habetque ejus effectum, ita ut onus probandi in adversarium, contra quem militat suspicio; rejiciat. *l. 3. §. 23. 25. ff. de probat. l. 2. 3. ff. de pact. l. 51. ff. pro soc. eoque considerato effectu dicitur liquidissima probatio. l. 74. ff. de legat. 1. l. judicia C. de rei vind.* scilicet quamdiu contrarium non apparet, aut probetur. *l. si ve possidetis C. eod.* Veluti si diu quis cohabitavit cum uxore, præsumitur illa ab eo cognita: Cancellatio chyrographi præsumptionem factæ solutionis parit.

6. DISPUTATIO JURIDICA

parit. Similiter pater matrem si uno incendio, naufragio, vel simili ruina cum filio perierint, impuberi filio mater & pater, pubes vero matri & patri supervixisse filius creditur. *l. 22. ff. de reb. dub.* sed quia ita certa, & extra omnem dubitationis aleam non est hæc juris præsumptio, dicimus legem has similesque præsumptionum species quas retuli, ab eo petere, quod ut plurimum, atque etiam secundum naturalem rerum statum contingit.

V.

Tertiam & ultimam præsumptionem *hominis* vulgò vocant, quæ à superiore, quam juris diximus, vix differre videtur: utraque enim ex facti circumstantiis, rebusque vero similibus desumpta pro vero habetur, donec contrarium apparuerit; nisi fortè in eo, quod lex civilis illius apertam faciat mentionem, hujus non item. Hæc quamvis lege definita non sit, est tamen justa, & rationi conveniens, & vero similis est conjectura ex circumstantiis scilicet, & rei qualitate apparenti, aut probatâ, deducta. Vel ut clarius definire mihi videtur *Alc. tract. de præsumpt. in princ. part. 3. num. 1.* probabilis est conjectura ex certo signo proveniens, quæ alio non adducto, pro veritate habetur. *l. ea quidem in princ. C. de accusat.* illa igitur sine aliis adminiculis fidem solidè non facit, sufficit tamen aliquando ad delationem jurisjurandi, vel in supplementum probationis, aut ad suspicionis purgationem. Ut cum præsumitur contra aliquem hominem propter malam famam: contra quam tamen præsumptionem admittitur rectè probatio in contrarium. Hanc præsumptionem, quam *hominis* appellavimus, rectius *judicis* legendam esse ait Bachovius; quia, inquit, iudex ex conjecturis, & rationibus, in alterutram partem jure moveri potest, alterius autem privati hominis præsum-

sumptio, in hac materia, ubi de probando, condemnando, aut absolvendo agitur, nulla est.

V I.

Cæterum non omnes præsumptiones parem habent arguendi vim, aliæ enim leviores, aliæ fortiores sunt: fortiores non probant quidem, sed onus in adversarium probandi transferunt *l. 6. ff. de his q. sunt sui vel alien. jur.* exceptis solummodo iis, quas juris & de jure vocavi. Prædia libera in dubio præsumuntur; & allodialia, non feudalia, tributis, aut servituti obnoxia; eique, quid dicit, probandi incumbit necessitas. *l. 2. ff. de probat.* Vivere quisque quamdiu absens est, non mortuus præsumitur *Nov. 107. cap. 11.* & nisi constet de morte, quamvis quis quesitus, & ignoretur ubi sit, de morte non creditur *d. Nov.* vita hominis usque ad centum annos præsumitur. Ut apparet ex *l. 56. ff. de usufr. l. ut inter 23. §. 1. C. de sacros. eccl.* verum quidem est, authores harum legum regulariter hunc vitæ terminum homini non præscripsisse, sed longevo: nam, inquit, Cajus in *d. l. 5. 6. is finis vitæ est longevi hominis.* Tamen cum impossibile non sit, ut homo centum annos vivat, ideo hoc casu ei, qui dicit mortuum, non ei, qui dicit vivere, ut probet, necesse est. Bonus unusquisque præsumitur, quoad sit, aut existat, qui probet eum malum. *l. non omnes §. à barbaris ff. de remil.* Leviores præsumptiones probandi onus in adversarium non transferunt quidem, sed quale quale præbent indicium: v. g. liberam esse, cujus pater liber est *l. 10. C. de probat.* ingenuum, cujus fratres ingenui. *l. 17. eod.* Donatio magis præsumitur inter vivos, quam mortis causâ facta *l. Seja: ff. de donat. mort.* & magis mortis causâ, quam inter vivos, si vel ab ægroto, vel mortis mentio in eâ fiat. *Gloss. ad l. pen. C. de donat. mort. caus.*

8 DISPUTATIO JURIDICA

caus. sic si oriatur incendium præsumitur inhabitantium culpa l. 3. §. 1. ff. de off. præf. vigil. sed quia levis adeo hæc est præsumptio, non, nisi hisce casibus hujus aut illius culpa probetur, facienda est condemnatio. Gail. 2. obs. 21.

V I I.

Uti non eandem præsumptiones vim habere demonstravimus, ita nec eosdem semper habent effectus: alius sepe in civilibus, alius in criminalibus est effectus l. ult. C. de probat. ex præteritis ad præsentia & futura rectè ducitur argumentum: sed in civilibus id fortius, quam criminalibus procedit; ibi enim clarissima documenta requiruntur d. l. ult. nec semper hoc erit verum, qui semel fuit malus, semper malus præsumitur. l. 7. §. 3. ff. de accus. qui semel furatus est, si iterum furti postuletur, præsummetur quidem fur, sed præsumptio nimis est levis, si nihil aliud concurrat, quam ut ideo condemnari possit d. l. ult. sic etiam dicendum singulas præsumptiones non probare, sed plures conjunctas fidem facere posse. l. 3. §. ejusdem ff. de test. plures imperfectæ probationes conjunguntur, ergo etiam plura præsumptionum genera ita conjungi possunt, ut quæ singula non probarent, ea conjuncta fidem faciant, uti vulgò dicunt, *que non profunt singula, multa juvant.* l. 37. §. 1. ff. de rit. nupt.

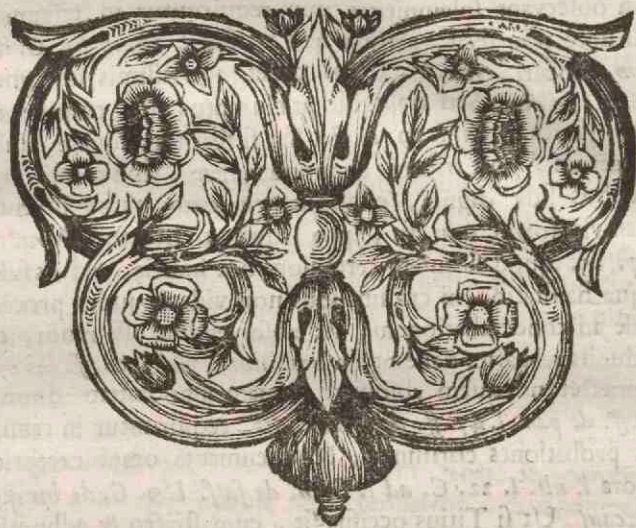
V I I I.

Quoniam jam de vi & effectu nonnulla in præcedentibus dixi, non incommodè quæstionem hanc referri huc posse mihi videtur, an scilicet sententia justè feratur ex præsumptione?
& di-

& dicimus, judicem non tantum de ea, quæ est *juris & de jure*, qualis est instar plenæ probationis & viritatis, sed & de eâ, quæ *juris tantum* est, sententiam ferre posse: hæc enim probationis vim obtinet, quatenus non evertitur contrariâ probatione: unde ut ex plena probatione, ita & ex præsumptione, quæ est instar plenæ probationis, sententia rectè fertur. ex. gr. habetur pro convicto, qui reus criminis non capitalis delatorem corrumpit *l. ult. ff. de prævar.* reus falsi est tabellio, non observans solemnitates quæ requiruntur in testamentis, etsi dolo non fecit, perinde acsi fecisset *l. 29. in fin. C. de testam.* probari, fateor, dolus debet apertissimis documentis *l. 6. C. de dolo.* Sed dolus hic præsumptus est, cum lex quid habet pro dolo. *d. l. 29. in fin.* Sic si maritus aliquem adulterii suspectum, post trinam denunciationem, convocatis tribus testribus fide dignis, colloquentem cum uxore invenerit, quamvis forsân non sit, pro adultero habetur *Nov. 117. Cap. 15.* quod si autem certa non sint indicia, sed iis sub sit aliqua hæsitatio, in criminalibus non videtur judex procedere posse ad condemnationem, sed absolvendum esse reum, cum in dubiis rei partes debeant favorabiliores esse *l. 38. ff. de re jud.* & præstet nocentem absolvere, quam innocentem damnare. *l. 5. ff. de pen. l. 47. ff. de obl. & Act.* requiruntur in criminibus probationes clarissimæ, & documenta omni exceptione majora *l. ult. l. 22. C. ad l. Corn. de fals. l. 9. C. de his q. vi. met. caus.* Ut si Titius occisus sit, cum stricto & adhuc sanguine madente gladio visus & deprehensus est circa Titium Sejus, non tamen sequitur à Sejo Titium interfectum: & sic quæ certissima sæpe videntur, multa sunt, quæ evertunt. Solet tamen jure Canonico in tali casu adjuratio suspecto injungi, & alia cautio adhiberi, ut de veritate possit constare *c. litteras 14. x. de præsumpt.* non obstante *l. absentem infra de pen.* sensus enim illius legis est, non esse damnandum aliquem ex suspicionibus levia signa continentibus. Aliquando etiam indicium ad torturam facit. Sed moribus in præsumptioni-

10 DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS.

ptionibus delicti præsumptivè probati pœna mitigatur, quia licet non omnino reus innocens videatur, vera tamen criminis probatio non est. Ut videre est apud Menoch. *lib. 1. præf. c. 97.*

COROLLARIA.

I.

Filiusfamilias non potest renuntiare
Scto Macedoniano.

II.

*Qui credidit in refectionem navis, non
habet tacitam Hypothecam.*

III.

*Legatarii possunt esse testes in eo testa-
mento quo legatum ipsis relictum est.*

IV.

*Querela inofficiosi testamenti est actio
preparatoria.*

V. Cau-

COROLARIA V.

*Cautio usufructuaria à testatore remitti
nequit.*

VI.

*Dolus dans causam contractui b. f. fa-
cit eum contractum ipso jure nullum.*

VII.

*Negotiorum gestor tenetur de culpa le-
visima.*

